

KPMG: Burse de Excelență pentru 20 de studenți excepționali din România

KPMG in Romania continua strategia de investitii in sistemul educational din Romania cu un program de Burse de Excelenta in valoare totala de 180.000 de euro pe parcursul a trei ani. Acest program vine la mai putin de o luna de la angajarea a peste 130 de studenti si tineri absolventi. "Bursele de excelenta" fac parte dintr-un amplu program de sustinere a performantei in educatie, prin care 20 de studenti cu rezultate exceptionale din trei universitati de prestigiu din tara primesc lunar cate o bursa in valoare de 250 de euro. Acestia vor continua sa isi canalizeze atentia asupra rezultatelor academice si, in paralel, vor fi inclusi in programe de mentorship si sesiuni de training intensiv alaturi de liderii KPMG.

KPMG Romania a lansat programul "Burse de Excelenta" disponibil studentilor de anul 1 din Academia de Studii Economice Bucuresti (ASE), Facultatea de Stiinte Economice si Gestiunea Afacerilor (FSEGA) din cadrul Universitatii Babes-Bolyai din Cluj si Facultatea de Economie si Administrarea Afacerilor (FEAA) din cadrul Universitatii de Vest din Timisoara. In urmatorii trei ani, 10 studenti ai ASE, 5 ai FSEGA si 5 ai FEAA pot participa in acest program, care recompenseaza studiul aprofundat, rezultatele academice si experienta practica intr-o piata concurentiala.

Serban Toader, Senior Partner KPMG Romania, afirma "Programul 'Burse de Excelenta' a fost creat pentru a asigura cel mai bun start in cariera posibil! El incurajeaza si promoveaza carierele in domeniul auditului si consultantei si isi propune sa dezvolte capabilitatile de leadership si implicarea in activitatile extracuriculare. Este o investitie in viitorul

tinerilor si al firmei noastre, mai ales ca beneficiarii acestuia vor avea oportunitatea de a lucra alaturi de noi atat pe parcursul programului, cat si dupa. Ii astept pe tinerii interesati in a avea un dialog despre cariera si succes pe pagina noastra de Facebook, facebook.com/kpmgromania".

Alocarea bursei se va face dupa prima sesiune de examene din facultate, selectia fiind definita de criterii specifice, precum: notele obtinute la examenul de bacalaureat, notele din examenele universitare si activitatile extra-curiculare.

Domnul profesor universitar Pavel Nastase, rector al ASE Bucuresti, sustine programul "Burse de Excelenta" si declara: "Programul de burse va fi o experienta incredibila si o oportunitate extraordinara pentru studenti sa isi extinda cunostintele dincolo de curricula universitara si sa ia contact cu realitatile de afaceri prin programele de internship, mentorship si training pe care le ofera KPMG in Romania. Ii incurajam pe studenti sa intre in competitia pentru Burse si sa isi accelereze dezvoltarea personala si profesionala".

Dupa cum spune **Ada Palea, Director People Performance and Culture, KPMG Romania:** "Am initiat acest program ca sprijin pentru studenti in abordarea cu succes a provocarilor viitoare care ii asteapta in mediul profesional. "Burse de Excelenta" este doar unul dintre programele de sustinere a mediului educational desfasurate de KPMG, alaturi de initiative precum: KPMG Professorship, KPMG Business School sau KPMG International Case Competition. Investind in educatie, contribuim la dezvoltarea noilor generatii de lideri in afaceri, iar dezvoltarea oamenilor sta la baza strategiei firmei noastre".

Investițiile străine directe în România în anul 2013

Cercetarea statistică privind investițiile străine directe (ISD) a fost realizată de Banca Națională a României în colaborare cu Institutul Național de Statistică. Obiectivul principal al acesteia a fost determinarea soldului ISD în România la 31 decembrie 2013 și a fluxurilor (mișcărilor) ISD în cursul exercițiului financiar 2013, în întreprinderile investiție străină directă rezidente.

Cercetarea statistică ISD a fost realizată, pentru prima dată, în conformitate cu prevederile metodologice ale Manualului balanței de plăți și poziției investiționale internaționale al Fondului Monetar Internațional, ediția a 6-a (BPM6), care a înlocuit vechea metodologie bazată pe Manualul BPM5. Detaliile sunt prezentate în secțiunea PRECIZĂRI METODOLOGICE.

1. Fluxul net de investiții străine directe în anul 2013 a atins nivelul de

2 712 milioane euro, din care:

2 427 milioane euro aport la capitalurile proprii* (89,5 %);

285 milioane euro credit net primit de la investitorii străini (10,5%).

2. Soldul final al investițiilor străine directe la 31 decembrie 2013 a înregistrat valoarea de

59 958 milioane euro, din care:

40 700 milioane euro aport la capitalurile proprii, inclusiv profitul reinvestit (67,8%);

19 258 milioane euro credit net primit de la investitorii străini (32,2%).

2.1. Repartizarea investițiilor străine directe pe principalele activități economice

Din punct de vedere al orientării pe ramuri economice (conform

CAEN Rev.2), ISD s-au localizat cu precădere în *industria prelucrătoare* (31,1% din total). În cadrul acestei industrii cele mai bine reprezentate ramuri sunt *prelucrare țiței, produse chimice, cauciuc și mase plastice* (5,9% din total ISD), *industria mijloacelor de transport* (5,7%), *metalurgia* (4,1%), *industria alimentară, a băuturilor și tutunului* (4,0%) și *ciment, sticlă, ceramică* (2,7%).

Investiții străine directe în România la 31 decembrie 2013

Repartizare pe principalele activități economice

	Total	
	milioane euro	% din total ISD
TOTAL, din care:	59 958	100,0
Industrie	28 810	48,1
Industria extractivă	3 519	5,9
Industria prelucrătoare, din care:	18 648	31,1
– alimente, băuturi și tutun	2 373	4,0
– ciment, sticlă, ceramică	1 619	2,7
– fabricare produse din lemn, inclusiv mobilă	1 255	2,1
– fabricarea calculatoarelor, altor produse electronice, optice și electrice	1 250	2,1
– mașini, utilaje și echipamente	1 309	2,2
– metalurgie	2 481	4,1
– mijloace de transport	3 439	5,7
– prelucrare țiței, produse chimice, cauciuc și mase plastice	3 533	5,9

	Total	
	milioane euro	% din total ISD
– textile, confecții și pielărie	891	1,5
– alte ramuri ale industriei prelucrătoare	498	0,8
Energie electrică, gaze și apă	6 643	11,1
Activități profesionale, științifice, tehnice și administrative și servicii suport	3 034	5,0
Agricultură, silvicultură și pescuit	1 278	2,1
Comerț	6 723	11,2
Construcții și tranzacții imobiliare	5 887	9,8
Hoteluri și restaurante	370	0,6
Intermedieri financiare și asigurări	8 496	14,2
Tehnologia informației și comunicații	4 129	6,9
Transporturi	944	1,6
Alte activități	287	0,5

Pe lângă industrie, activități care au atras importante ISD sunt *intermedierile financiare și asigurările* (reprezintă 14,2% din totalul ISD), *comerțul cu amănuntul și cu ridicata* (11,2%), *construcții și tranzacții imobiliare* (9,8%), *tehnologia informației și comunicații* (6,9%).

Imobilizările corporale și necorporale, cu un sold la finele anului 2013 în valoare de 29 431 milioane euro, reprezintă 49,0% din soldul total al ISD, ceea ce conduce la un grad semnificativ de stabilitate a investiției străine directe.

2.2. Repartizarea investițiilor străine directe pe regiuni de dezvoltare

Din punct de vedere teritorial se observă orientarea ISD cu precădere spre regiunea de dezvoltare BUCUREȘTI-ILFOV (61,4%), alte regiuni de dezvoltare beneficiare de ISD fiind regiunea CENTRU (8,6%), regiunea SUD-MUNTENIA (7,7%), regiunea VEST (7,6%) și regiunea NORD-VEST (4,5%).

Menționăm că ISD au fost localizate teritorial după sediul social al întreprinderilor investiție directă, ceea ce nu corespunde totdeauna cu locul de desfășurare a activității economice.

	milioane euro	% din TOTAL
TOTAL, din care:	59 958	100,0
BUCUREȘTI-ILFOV	36 808	61,4
CENTRU	5 179	8,6
SUD-MUNTENIA	4 599	7,7
VEST	4 581	7,6
NORD-VEST	2 665	4,5
SUD-EST	2 529	4,2
SUD-VEST-OLTENIA	1 912	3,2
NORD-EST	1 685	2,8

2.3. Repartizarea investițiilor străine directe pe țări de origine

Repartizarea a fost realizată în funcție de țara de rezidență a deținătorului nemijlocit a cel puțin 10% din capitalul social al întreprinderilor investiție directă din România.

Primele 4 țări clasate după ponderea deținută în soldul ISD la 31 decembrie 2013 sunt: Olanda (24,4% din soldul ISD la sfârșitul anului 2013), Austria (19,1 %), Germania (11,2%) și Franța (7,6%), ierarhie neschimbată din anul 2009.

	milioane euro	% din TOTAL
--	---------------	-------------

	milioane euro	% din TOTAL
TOTAL, din care:	59 958	100,0
Olanda	14 624	24,4
Austria	11 438	19,1
Germania	6 744	11,2
Franța	4 568	7,6
Italia	2 816	4,7
Cipru	2 677	4,5
Elveția	1 942	3,2
Grecia	1 935	3,2
Luxemburg	1 694	2,8
Belgia	1 493	2,5
Marea Britanie	1 475	2,5
Spania	1 110	1,9
Statele Unite ale Americii	1 086	1,8
Cehia	1 082	1,8
Ungaria	747	1,2
Alte țări *	4 527	7,6

* țări a căror investiție este mai mică de 500 de milioane de euro

3. Tipuri de investiții străine directe

Fluxul de participații la capital în întreprinderile ISD în valoare de 2 764 milioane euro este diferențiat în *greenfield*, *fuziuni și achiziții*, *dezvoltare de firme și restructurare de firme*.

În anul 2013 *investițiile greenfield și cele din categoria fuziuni și achiziții (M&A)* au înregistrat un nivel redus, de 112 respectiv 152 milioane euro; ponderea predominantă în fluxul participațiilor la capital în 2013 este reprezentată de *dezvoltările de firme* cu o valoare de 1 391 milioane euro,

respectiv 50,3% din participații și de *restructurările de firme* cu 1 109 milioane euro, reprezentând 40,1% din participații.

Pentru a aprecia impactul de durată al *investițiilor greenfield* asupra economiei, au fost evidențiate și *acumulările de investiții străine directe (solduri)* în întreprinderile înființate prin investiții greenfield denumite *întreprinderi greenfield*.

La finele anului 2013 distribuirea pe principalele activități economice a soldului investițiilor străine directe în *întreprinderi greenfield* se prezintă astfel:

	Total ISD milioane euro	din care	
		Investiții străine directe în <i>întreprinderi greenfield</i>	
		milioane euro	% în total ISD pe activități economice
	1	2	3=2/1*100
TOTAL, din care:	59 958	28 801	48,0
Industrie, din care:	28 810	11 211	38,9
Industria extractivă	3 519	334	9,5
Industria prelucrătoare	18 648	9 682	51,9
Energie electrică, termică, gaze, apă	6 643	1 195	18,0
Intermedieri financiare și asigurări	8 496	3 228	38,0
Comerț	6 723	5 245	78,0

	Total ISD milioane euro	din care	
		Investiții străine directe în întreprinderi greenfield	
		milioane euro	% în total ISD pe activități economice
	1	2	3=2/1*100
Construcții și tranzacții imobiliare	5 887	3 726	63,3
Tehnologia informației și comunicații	4 129	1 182	28,6
Alte activități	5 913	4 209	71,2

4. Exporturile și importurile întreprinderilor investiție străină directă

Activitatea întreprinderilor investiție străină directă, în ansamblul ei, are un impact pozitiv asupra comerțului exterior al României, contribuția acestora la exporturile de bunuri fiind de 70,9%, în timp ce la importuri de 64,5%.

	Exporturi (FOB)		Importuri (CIF)	
	Întreprinderi investiție străină directă	% din total economie	Întreprinderi investiție străină directă	% din total economie
Total	33 623	70,9	34 292	64,5
Industrie, din care:	30 162	63,6	23 808	44,8
Industria prelucrătoare	28 857	60,8	22 911	43,1
Comerț	3 114	6,6	9 525	17,9

Alte activități	347	0,7	959	1,8
-----------------	-----	-----	-----	-----

NOTĂ: Exporturile și importurile sunt agregate după activitatea de bază a firmelor, conform CAEN Rev. 2. Nu sunt incluse exporturile și importurile aferente activităților diviziunilor CAEN 84 Administrație publică, 97/98 Activități ale gospodăriilor populației și 99 Activități extrateritoriale.

PRECIZĂRI METODOLOGICE

Metodologia utilizată la realizarea cercetării statistice ISD 2013 este cea prevăzută de Manualul balanței de plăți și poziției investiționale internaționale editat de Fondul Monetar Internațional, ediția a 6-a (BPM6), care înlocuiește Manualul balanței de plăți, ediția a-V-a (BPM5). Pentru detalii privind principalele modificări metodologice și comparabilitatea datelor accesați link-ul: [Implementarea noilor standarde metodologice în statisticile elaborate de BNR](#)

- **Investiția străină directă:** relație investițională de durată între o entitate rezidentă și o entitate nerezidentă; de regulă, implică exercitarea de către investitor a unei influențe manageriale semnificative în întreprinderea în care a investit.

Sunt considerate **investiții străine directe**: capitalul social vărsat și rezervele ce revin unui investitor nerezident care deține cel puțin 10% din voturi sau din capitalul social subscris al unei întreprinderi rezidente, creditele dintre acest investitor sau grupul din care face parte acesta și întreprinderea în care a investit, precum și profitul reinvestit de către acesta.

De asemenea, sunt considerate **investiții străine directe**, capitalurile din companiile rezidente asupra cărora investitorul nerezident exercită o influență semnificativă pe cale indirectă și anume: capitalurile

propriii ale asociatelor și filialelor rezidente ale întreprinderii rezidente în care investitorul nerezident deține cel puțin 10% din capitalul social subscris (isd grad II).

În conformitate cu noua metodologie privind compilarea ISD(BPM6), intră în sfera **investițiilor străine directe** și investițiile de capital, precum și creditele, provenite de la companiile nerezidente a căror putere de vot sau participație la capitalul social al companiei rezidente este de sub 10%, dar care fac parte din grupul unui investitor direct în compania rezidentă respectivă (companii surori).

- **Investitorul străin direct:** persoană juridică, persoană fizică sau grup de persoane ce acționează concertat, care deține cel puțin 10% din voturi sau din capitalul social subscris (respectiv din capitalul de dotare al entităților fără personalitate juridică), într-o întreprindere situată în afara propriei țări de rezidență.
- **Întreprinderea investiție străină directă:** este o întreprindere rezidentă, cu sau fără personalitate juridică, în care un investitor nerezident deține cel puțin 10% din voturi sau din capitalul social subscris, respectiv din capitalul de dotare în cazul întreprinderilor fără personalitate juridică (sucursale). **Deținerea a cel puțin 10% din voturi sau din capitalul social subscris, respectiv din capitalul de dotare, este primordială în stabilirea relației de investiție directă.**
- **Întreprinderea investiție străină directă de gradul II:** este o întreprindere rezidentă, cu personalitate juridică, în care un investitor străin direct controlează, prin intermediul unei întreprinderi investiție străină directă, cel puțin 10% din voturi sau din capitalul social subscris. Întreprinderile

investiție străină directă de gradul II sunt filiale sau asociate ale întreprinderilor investiție străină directă. Filialele reprezintă companiile rezidente în care întreprinderile ISD dețin peste 50% din voturi sau din capitalul social subscris, iar asociatele sunt companiile rezidente în care întreprinderile ISD dețin între 10 și 50 % din voturi sau din capitalul social subscris.

- **Companii surori:** : companii din cadrul aceluiași grup, rezidente în țări diferite, între care nu există o relație directă de control sau influență, respectiv niciuna dintre companii nu are cel puțin 10% din voturi sau o participație de cel puțin 10% la capitalul celeilalte.
- **Investiția directă reversibilă:** relația investițională de sens invers investiției străine directe pe care o întreprindere investiție directă rezidentă o are cu investitorul străin direct, dacă întreprinderea rezidentă are o putere de vot de sub 10% la investitorul străin direct sau o participație de sub 10% la capitalul social al investitorului străin direct.
- **Componentele investițiilor străine directe:**
 - **Capitaluri proprii:** capitalul social subscris și vărsat, atât în numerar cât și prin contribuții în natură, deținut de nerezidenți în companii rezidente, precum și cota aferentă din rezerve; în mod corespunzător, în cazul sucursalelor, se ia în considerare capitalul de dotare aflat la dispoziția acestora.
 - **Creditul net:** creditele primite de către întreprinderea investiție străină directă de la investitorul străin direct sau din cadrul grupului de firme nerezidente din care face parte acesta, mai puțin **creditele acordate** de către întreprinderea investiție străină directă investitorului străin direct sau unei alte firme din cadrul grupului respectiv de firme.

Creditele subordonate dintre intermediari financiari afiliați (bănci, IFN-uri) nu mai sunt considerate de natura investițiilor directe, ca în BPM5.

- **Tipurile investițiilor străine directe** (diferențiate după contribuția fluxului de participării străine la capital în întreprinderile investiție străină directă):
 - **Greenfield**: înființarea de întreprinderi de către sau împreună cu investitori străini (investiții pornite de la zero);
 - **Fuziuni și achiziții**: preluarea integrală sau parțială de întreprinderi de către investitori străini de la rezidenți;
 - **Dezvoltare de firme**: majorarea deținerilor de capital ale investitorilor străini în întreprinderi investiție străină directă;
 - **Restructurare de firme**: finanțarea de către investitorii străini, prin aport de capital, a întreprinderilor investiție străină directă cu pierderi, în vederea rentabilizării lor.
-

Baza de sondaj a cercetării statistice a cuprins circa 41 191 de întreprinderi investiție străină directă. Volumul total de întreprinderi ISD cercetate, atât exhaustiv cât și aleator, a fost de 7 183.

Au fost cercetate exhaustiv 6 312 întreprinderi investiție străină directă, cuprinzând întreprinderile cu cel puțin 20 de salariați (5 972 de unități), toate instituțiile de credit cu capital străin (35 de unități), toate societățile cu capital străin din domeniul asigurărilor (37 de unități), precum și întreprinderile considerate atipice (toate întreprinderile investiție străină directă care au cifra de afaceri sau capitalul social de cel puțin 30 milioane lei, indiferent de numărul de salariați existenți, respectiv 268 de unități).

A fost cercetată aleator mulțimea de întreprinderi investiție străină directă având între 5 și 19 salariați inclusiv, aceasta fiind reprezentată de eșantionul format din 871 de unități din totalul de 14 674 de unități.

Deosebit de cele de mai sus, au fost cercetate exhaustiv și întreprinderile ISD de gradul II (586 de unități).

Rata de răspuns a cercetării statistice ISD a fost de 95,7%.

Gradul de eroare al rezultatelor cercetării statistice privind investițiile străine directe în România la 31 decembrie 2013 (fluxuri și solduri) este de $\pm 3\%$, principalii indicatori cercetați fiind garantați cu o probabilitate de 95%.

Rezultatele cercetării statistice ISD 2013 vor fi prezentate într-o formă mai detaliată pe [http://www.bnr.ro/Investitiile-straine-directe-\(ISD\)-in-Romania-3174.aspx](http://www.bnr.ro/Investitiile-straine-directe-(ISD)-in-Romania-3174.aspx) începând cu data de 15.10.2014.

* nivel rezultat prin diminuarea participațiilor la capitalul întreprinderilor ISD, în valoare de 2 764 milioane euro, cu pierderea netă a întreprinderilor ISD în sumă de 337 milioane euro.

Sursa: www.bnr.ro

Taxa pe valoarea adăugată

aplicată în cazul unor operațiuni ale agențiilor de turism

Potrivit art. 152¹ din Codul fiscal, există un regim special de TVA, aplicabil doar agențiilor de turism. În esență, în cazul în care o agenție de turism acționează în nume propriu în beneficiul direct al călătorului și utilizează livrări de bunuri și prestări de servicii efectuate de alte persoane, toate operațiunile realizate de agenția de turism în legătură cu călătoria sunt considerate un *serviciu unic* prestat de agenție în beneficiul călătorului.

Acest serviciu unic este considerat ca fiind prestat în România. Baza de impozitare a serviciului unic este constituită din *marja de profit*, exclusiv taxa, care se determină ca diferență între suma totală care va fi plătită de călător, fără taxă, și costurile agenției de turism, inclusiv taxa, aferente livrărilor de bunuri și prestațiilor de servicii în beneficiul direct al călătorului, în cazul în care aceste livrări și prestări sunt realizate de alte persoane impozabile.

Cu alte cuvinte, pentru un pachet de servicii turistice în valoare totală de 1.000 euro cu TVA inclus achiziționat de către agenția de turism și revândut clientului, la care agenția adaugă un comision de 50 euro (*marja de profit*), agenția va înscrie pe factură, va percepe și va vira la buget TVA doar pentru marja de profit de 50 euro. În cazul în care livrările de bunuri și prestațiile de servicii efectuate în beneficiul direct al clientului sunt realizate în afara Uniunii Europene, serviciul unic al agenției de turism este considerat serviciu prestat de un intermediar și este scutit de taxă. În cazul în care livrările de bunuri și prestațiile de servicii efectuate în beneficiul direct al clientului sunt

realizate atât în interiorul, cât și în afara Uniunii Europene, se consideră ca fiind scutită de taxă numai partea serviciului unic prestat de agenția de turism aferentă operațiunilor realizate în afara Europene.

Este de reținut faptul că agenția de turism nu are dreptul la deducerea sau rambursarea taxei facturate de persoanele impozabile pentru livrările de bunuri și prestările de servicii în beneficiul direct al călătorului și utilizate de agenția de turism pentru furnizarea serviciului unic.

Unele probleme s-au pus, în acest domeniu, și în jurisprudența interpretative a Curții de Justiție a Uniunii Europene. Astfel, în afacerea *Minerva* (cauza C-31/10), Curtea a decis că regimul special nu se aplică vânzării izolate de către o agenție de turism de bilete la operă, fără prestarea unei operațiuni de turism (spre pildă, servicii de cazare, masă, transport). De asemenea, prin hotărârea din afacerea *Maria Kozak* (cauza C-557/11), Curtea a decis că regimul special nu este aplicabil atunci când, alături de pachetele de servicii turistice incluzând cazare și masă revândute, agenția de turism a oferit și servicii proprii de transport, prin intermediul flotei proprii de autocare.

Articolul a fost publicat în Newsletter-ul [Costaș, Negru & Asociații](#).

Hotărârile CA al BNR pe probleme de politică monetară

În ședința din 30 septembrie 2014, Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României a hotărât următoarele:

- Reducerea ratei dobânzii de politică monetară la nivelul de 3,0 la sută pe an de la 3,25 la sută începând cu data de 1 octombrie 2014;
- Gestionarea adecvată a lichidității din sistemul bancar;
- Reducerea ratei rezervei minime obligatorii aplicabile pasivelor în lei ale instituțiilor de credit la nivelul de 10 la sută de la 12 la sută, începând cu perioada de aplicare 24 octombrie-23 noiembrie 2014. Rata rezervei minime obligatorii aplicabile pasivelor în valută se menține la nivelul de 16 la sută.

Pentru a atenua volatilitatea ratelor dobânzilor pe piața monetară interbancară, CA al BNR a decis îngustarea coridorului simetric format de ratele dobânzilor facilităților permanente în jurul ratei dobânzii de politică monetară la +/- 2,75 puncte procentuale de la +/- 3 puncte procentuale. În consecință, începând cu data de 1 octombrie 2014, rata dobânzii aferente facilității de creditare (Lombard) se va reduce la 5,75 la sută pe an de la 6,25 la sută, iar rata dobânzii pentru facilitatea de depozit se va menține la 0,25 la sută pe an.

BNR reiterează că utilizarea adecvată a tuturor instrumentelor de care dispune în condițiile monitorizării atente a evoluțiilor interne și ale mediului economic internațional este de natură a asigura îndeplinirea obiectivelor fundamentale privind stabilitatea prețurilor pe termen mediu, precum și menținerea stabilității financiare.

Analiza celor mai recente date macroeconomice relevă plasarea în continuare a ratei anuale a inflației la niveluri scăzute, pe o traiectorie inferioară celei prognozate anterior, în principal sub influența evoluției prețurilor produselor agro-alimentare precum și a inflației reduse din zona euro, suprapuse persistenței deficitului de cerere agregată și ajustării descendente a anticipațiilor inflaționiste. Consolidarea pe termen mediu a traiectoriei inflației așteptate la valori semnificativ mai reduse decât cele

proiectate anterior este deocamdată incertă.

Rata anuală a inflației a consemnat un nivel de 0,84 la sută în luna august 2014, în scădere de la 0,95 la sută în luna precedentă. În același timp, rata medie anuală a inflației a continuat să scadă în luna august 2014 până la 1,2 la sută, față de 1,5 la sută în luna anterioară, iar rata medie anuală a inflației determinată pe baza indicelui armonizat al prețurilor de consum – indicator relevant pentru asigurarea comparabilității la nivel european și evaluarea procesului de convergență cu Uniunea Europeană – a coborât la nivelul de 1,3 la sută în luna august față de 1,4 la sută în luna iulie.

Ritmul anual al creșterii economice s-a încetinit, cu precădere datorită decelerării dinamicii cererii interne, atribuibilă în principal contribuției negative a formării brute de capital fix. Din perspectiva ofertei, majoritatea sectoarelor economice au înregistrat performanțe relativ mai puțin favorabile față de perioada anterioară, constând fie în decelerări ale ratelor anuale de creștere (industria și serviciile), fie în contracții ale volumului de activitate (construcțiile).

Împrumuturile în termeni reali în monedă națională și-au accelerat dinamica pozitivă, în condițiile în care ratele dobânzilor la creditele noi acordate companiilor și populației au scăzut, preluând semnalele transmise de rata dobânzii de politică monetară. În același timp, creditele în valută au continuat să manifeste o dinamică negativă pronunțată, ponderea acestora atingând, în consecință, nivelul de 57,1 la sută în luna august 2014, față de 58,0 la sută în luna iunie 2014, respectiv 64,4 la sută în mai 2012. Astfel, dinamica reală a creditului total acordat sectorului neguvernamental (lei și valută) s-a menținut în teritoriu negativ, inclusiv pe fondul intensificării operațiunilor de eliminare a creditelor neperformante din bilanțurile instituțiilor de credit.

În aceste condiții, CA al BNR a hotărât reducerea ratei

dobânzii de politică monetară la nivelul de 3,0 la sută pe an de la 3,25 la sută, începând cu data de 1 octombrie 2014, și continuarea gestionării adecvate a lichidității din sistemul bancar. Totodată, în vederea creării premiselor favorabile redresării sustenabile a activității de creditare, precum și pentru a continua armonizarea mecanismului rezervelor minime obligatorii cu standardele și practicile în materie ale Băncii Centrale Europene și principalelor bănci centrale ale statelor membre UE, CA al BNR a decis reducerea ratei rezervei minime obligatorii aplicabile pasivelor în lei la nivelul de 10 la sută de la 12 la sută începând cu perioada de aplicare 24 octombrie-23 noiembrie 2014, concomitent cu menținerea celei pentru pasivele în valută la 16 la sută.

În același timp, în scopul reducerii volatilității ratelor dobânzilor de pe piața monetară interbancară și al consolidării transmisiei semnalului ratei dobânzii de politică monetară, CA al BNR a decis îngustarea coridorului simetric format de ratele dobânzilor facilităților permanente în jurul ratei dobânzii de politică monetară la +/- 2,75 puncte procentuale de la +/-3 puncte procentuale. Astfel, începând cu data de 1 octombrie 2014, rata dobânzii aferente facilității de creditare (Lombard) se va reduce la 5,75 la sută pe an de la 6,25 la sută, în timp ce rata dobânzii pentru facilitatea de depozit se va menține la 0,25 la sută pe an.

Aceste decizii sunt menite să asigure stabilitatea prețurilor pe termen mediu, corespunzător țintei staționare de 2,5 la sută ± 1 punct procentual, concomitent cu crearea condițiilor pentru revigorarea sustenabilă a activității de creditare, de natură să contribuie la realizarea unei creșteri economice echilibrate și de durată.

Implementarea consecventă a unui mix adecvat de politici macroeconomice, în linie cu prevederile acordurilor de finanțare externă, precum și reluarea în condiții prudențiale a procesului de intermediere financiară, în paralel cu o remunerare adecvată a depozitelor bancare sunt esențiale

pentru consolidarea perspectivelor favorabile ale economiei românești, întărind astfel rezistența acesteia la șocuri externe.

BNR reafirmă că utilizarea adecvată a tuturor instrumentelor de care dispune, în condițiile monitorizării atente a evoluțiilor interne și ale mediului economic internațional, va fi de natură să asigure îndeplinirea obiectivelor fundamentale privind stabilitatea prețurilor pe termen mediu și menținerea stabilității financiare.

Potrivit calendarului aprobat, următoarea ședință a CA al BNR dedicată politicii monetare va avea loc în data de 4 noiembrie 2014, când va fi analizat noul Raport trimestrial asupra inflației.

Sursa: www.bnr.ro

Clauze abuzive referitoare la comisionul de risc

În diverse contracte de credit bancar au fost cuprinse, de-a lungul vremii, o varietate de clauze abuzive. Un exemplu în acest sens îl constituie *clauza referitoare la comisionul de risc*, configurată astfel: “ ... pentru punerea la dispoziție a creditului, Împrumutatul datorează Băncii un comision de risc, aplicat la soldul creditului, care se plătește lunar, pe toată perioada creditului” (spre pildă, 0,1% din soldul creditului).

O asemenea clauză, care îi conferă Băncii dreptul de a percepe comisionul de risc, este una abuzivă și se pliază pe matricea descrisă de prevederile art. 4 din Legea nr. 193/2000. În conformitate cu aceste prevederi, o clauză contractuală care

nu a fost negociată direct cu consumatorul va fi considerată abuzivă dacă, prin ea însăși sau împreună cu alte prevederi din contract, creează, în detrimentul consumatorului și contrar cerințelor bunei-credințe, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților. În primul rând, cu privire la această chestiune, se va reține că un contract de credit este unul de adeziune, care nu este negociat cu consumatorul. Voința clientului se rezumă la a semna sau nu contractul; singura opțiune este de a alege între diferite tipuri standard de contracte, opțiune care este și ea controlată de bancă, întrucât banca este cea care stabilește *scoringul* clientului, element în funcție de care, după analiza dosarului (pentru care banca încasează un comision considerabil), banca indică clientului tipul de credit în care se încadrează conform *scoringului*; voința consumatorului, chiar atât de redusă ca opțiuni, este în plus alterată de timpul scurt în care trebuie să semneze contractul. În al doilea rând, clauze precum cea referitoare la comisionul de risc generează un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților, în detrimentul consumatorului.

Astfel, în toate cazurile, banca omite să stipuleze în contract o clauză de restituire a comisionului de risc perceput, în cazurile în care consumatorul restituie integral creditul, iar riscul de plată nu s-a produs. Totodată, după cum au reținut și unele instanțe, față de valoarea comisionului de risc pe toată perioada convenției, perceperea acestuia rămâne nejustificată obiectiv, având în vedere că nu reprezintă costul unui anume serviciu prestat de către bancă, în contextul în care banca își ia măsuri suplimentare de evitare a riscului neplății ratelor, de regulă prin instituirea unei garanții reale (ipotecă).

Suplimentar, clauza este abuzivă și din perspectiva faptului că acest comision de risc a fost impus fără să se arate în funcție de ce indicatori obiectivi a fost stabilit și când se

produce așa-zisul "risc" ori în ce constă acesta, lăsând loc la echivoc. Acest comision este menit să asigure banca în contra riscului dat de portofoliul său de credite neperformante, ceea ce înseamnă că riscul băncii din aceste credite neperformante nu este suportat nici de bancă, nici de către debitorii-problemă, ci de către debitorii buni-platnici.

Cu privire la această chestiune, jurisprudența națională (inclusiv la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție) pare să se fi cristalizat în sensul constatării caracterului abuziv al unor asemenea clauze și a obligării băncilor la restituirea integrală a comisionului de risc. Termenul de prescripție pentru formularea cererii de restituire a sumelor achitate începe să curgă de la data constatării caracterului abuziv al clauzei, cu consecința repudierii acelei clauze din contractul de credit bancar încheiat de părți.

Articolul a fost publicat în Newsletter-ul [Costaș, Negru & Asociații](#)

Noi cote de contribuții sociale obligatorii

Cotele de contribuții de asigurări sociale datorate de angajatori se modifică, cu începere de la 1 octombrie 2014. Astfel, noile cote de contribuții sociale obligatorii vor fi de 15,8%, 20,8% și respectiv 25,8%, în funcție de condițiile de muncă. Modificarea a fost adusă de Legea nr. 123/2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 687 din 19 septembrie 2014 și se aplică, potrivit art. II din Legea nr. 123/2014, veniturilor aferente lunii octombrie 2014. În context, trebuie amintit faptul că, la data de 1 octombrie

2014, cotele de contribuții sociale obligatorii, determinate de art. 296¹⁸ din Codul fiscal, sunt următoarele:

a. Contribuții sociale obligatorii angajator: contribuția de asigurări sociale de stat – 15,8% pentru condiții normale de lucru; 20,8% pentru condiții deosebite de lucru; 25,8% pentru condiții speciale de lucru; contribuția de asigurări pentru accidente de muncă și boli profesionale – 0,15 – 0,85% (în funcție de tarifele de risc stabilite, pentru fiecare domeniu, prin Hotărârea Guvernului nr. 144/2008); contribuția de asigurări sociale de șomaj – 0,75% (cotă în care este inclusă contribuția de 0,25% la Fondul pentru garantarea creanțelor salariale); contribuția de asigurări sociale de sănătate – 5,2%; contribuția pentru concedii și indemnizații de asigurări sociale de sănătate – 0,85%. Trebuie menționat faptul că sunt „condiții deosebite de lucru” cele în care își desfășoară activitatea polițiștii și cadrele militare în activitate, respectiv sunt „condiții speciale de lucru” cele în care își desfășoară activitatea personalul minier, personalul navigant din aviația civilă, personalul care lucrează în cadrul metrolului și personalul de pe platforme marine sau condițiile în care își desfășoară activitatea balerinii, dansatorii, jonglerii, clovnii.

b. Contribuții sociale obligatorii angajat: contribuția de asigurări sociale de stat – 10,5%; contribuția de asigurări sociale de șomaj – 0,5%; contribuția de asigurări sociale de sănătate – 5,5%. Trebuie menționat că angajații nu datorează contribuția pentru concedii și indemnizații de asigurări sociale de sănătate și nici contribuția de asigurări pentru accidente de muncă și boli profesionale.

Articolul a fost publicat în Newsletter-ul [Costas, Negru & Asociații](#)

Venus și Marte în comerțul online din România

✖ *Autor: Constantin Măgdălina, Knowledge Management, EY România*

Tehnologia și internetul au antrenat schimbări ale comportamentului de achiziție al consumatorului iar piața comerțului electronic targetat pe consumator sau “omichannel” este în creștere rapidă. Până în 2018, la nivel global, se estimează o creștere de 17% a comerțului online față de numai 6% creștere a comerțului tradițional practicat în magazine.

Pentru a determina impactul pe care îl are decizia de cumpărare a consumatorilor din România asupra comerțului online, EY a demarat o cercetare comparativă cu date similare existente la nivel global în acest domeniu. Din informațiile provenite în urma administrării unui chestionar structurat pe etapele pașilor de cumpărare a cinci tipuri de produse și patru tipuri de servicii, am extras cele mai relevante date în funcție de genul respondenților, cu vârsta cuprinsă între 25 și 35 de ani.

Astfel, pentru aceștia, mediul online este cu precădere o sursă de informații și de influență în căutarea și selectarea informației, loialitatea față de brand și decizia de cumpărare, cu impact asupra întregii experiențe de cumpărare.

În funcție de gen, am identificat următoarele caracteristici:

Căutarea și selectarea informației – La căutarea serviciilor și produselor, atât femeile cât și bărbații folosesc mediul online ca sursă principală de informare urmată de cunoștințe, prieteni și consultantul magazinului. În funcție de

categoriile de produse și servicii analizate, procente semnificative se înregistrează la electronice și electrocasnice unde 35% dintre femei și 49% dintre bărbați spun că folosesc mediul online ca principală sursă de informare, urmate de telefonie mobilă/servicii de internet cu 37% femei și 43% bărbați, articole de îmbrăcăminte pentru 32% dintre femei și automobile pentru 37% dintre bărbați.

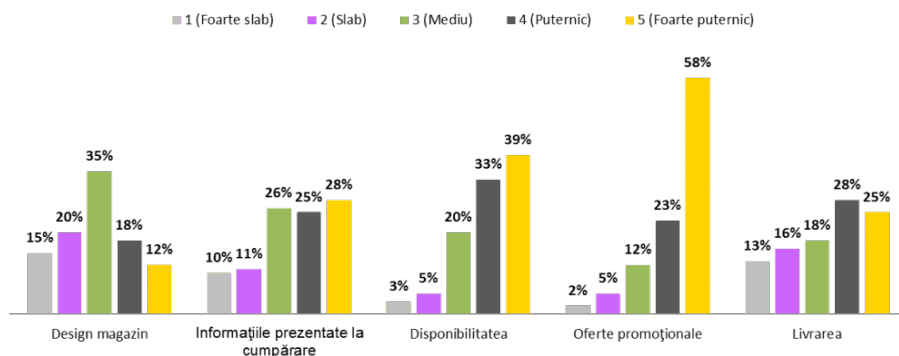
Loialitatea față de brand – Femeile sunt mai loiale decât bărbații față de brand-ul furnizorului de servicii. 44% dintre femei sunt loiale și foarte loiale în timp ce 36% dintre bărbați spun ca ar schimba serviciul oricând.

În cazul brandului de produse, bărbații sunt mai loiali, 57% față de 52% dintre femei care declară că sunt loiali și foarte loiali.

În funcție de categoriile de produse/servicii analizate, 59% dintre femei sunt loiale brandurilor de telefonie mobilă/servicii de internet și celor de articole de îmbrăcăminte și 55% brandurilor de servicii medicale în timp ce, în procesul de achiziție, 59% dintre bărbații sunt loiali brandurilor de automobile, 57% celor de îmbrăcăminte și 55% celor de electronice și electrocasnice.

Decizia de cumpărare – În decizia de cumpărare a serviciilor, atât femeile cât și bărbații sunt influențați, în primul rând, de calitatea și garanția serviciilor (afirmă 33% dintre femei și 29% dintre bărbați) și în al doilea rând de preț și termenii de livrare (afirmă 20% dintre femei și 21% dintre bărbați). În timp ce la cumpărarea de produse, 35% dintre femei și 29% dintre bărbați sunt influențați de calitate și garanție urmate de imaginea brandului, după cum afirmă 21% dintre femei cât și 21% dintre bărbați.

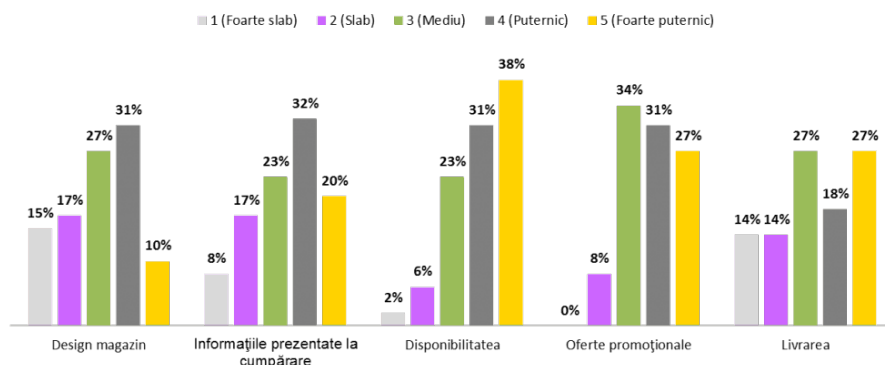
Factorii care influențează decizia de cumpărare din magazin în cazul femeilor

În funcție de categoriile de produse/servicii analizate, femeile sunt influențate cel mai mult de calitatea și garanția produsele alimentare 48%, a serviciilor medicale 39% și asigurărilor 36%, în timp ce pentru bărbați contează calitatea și garanția pentru serviciile medicale – 40%, a produselor alimentare – 34% și îmbrăcăminte – 31%.

Dacă atunci când cumpără din magazin, 58% dintre femei sunt foarte puternic influențate de oferte promoționale și 39% de disponibilitatea imediată a produselor/serviciilor, când cumpără în mediul online, femeile sunt cel mai puternic influențate de ofertele promoționale – 55%, de informațiile prezentate – 46%, și de livrare – 44%

Factorii care influențează decizia de cumpărare din magazin în cazul bărbaților

În magazinele fizice, bărbații sunt cel mai puternic influențați de disponibilitate și, în egală măsură, de oferte promoționale și livrare, cu câte 27%, în timp ce în mediul online, cel mai puternic impact asupra lor îl au informațiile prezentate – 60%, disponibilitatea – 40% și ofertele

promoționale – 36%.

Rezultatele prezentate în studiul EY *“Experiența de cumpărare în era consumatorilor digitali”* trebuie să fie interpretate contextual, deoarece avem un coș diversificat de produse și servicii analizate. Astfel, este important de menționat că unele categorii de produse analizate, cum sunt electrocasnicele sau produsele vestimentare, se pretează într-o mai mare măsură comerțului online. Orientate mai mult către cumpărături, femeile găsesc în mediul online o experiență de shopping care rămâne de văzut dacă va înlocui mersul la mall. Apariția mall-urilor virtuale ar putea fi chiar următorul pas.

Deoarece ritmul de creștere este unul constant în fiecare an, credem ca există un potențial foarte mare de dezvoltare. Pe măsură ce acest fenomen capătă amploare, reformularea comerțului tradițional va fi inevitabilă.

Trezoreria Statului va fi autorizată ca acceptator de plată cu cardul bancar și va presta acest serviciu pentru toate instituțiile publice

Trezoreria Statului va fi autorizată ca acceptator de plată cu cardul bancar și va presta acest serviciu pentru toate instituțiile publice, astfel încât toți contribuabilii persoane fizice care dețin carduri aparținând unui sistem de plata ce va accepta autorizarea (Mastercard, VISA sau altele), să-și poată achita printr-un punct unic toate impozitele și

taxele administrate de către ANAF, primării și alte instituții.

Propunerea este inclusă într-un [proiect de ordonanță de urgență](#) postat astăzi pe site-ul Ministerului Finanțelor Publice, la rubrica Transparență decizională.

“Proiectul pe care îl propunem astăzi spre dezbatere face parte dintr-un pachet mai amplu de măsuri promovate în scopul îmbunătățirii conformării voluntare prin modernizarea și facilitarea modalităților de plată a obligațiilor fiscale, fără costuri suplimentare pentru contribuabili. Autorizarea Trezoreriei Statului ca acceptator de plată cu cardul bancar este încă o măsură prin care administrația își adaptează serviciile, venind în întâmpinarea contribuabilului”, a afirmat ministrul finanțelor publice, Ioana-Maria Petrescu.

Noul sistem de plată oferit de Trezoreria Statului va contribui atât la stimularea plăților cu mijloace electronice moderne, cât și la diminuarea plăților în numerar efectuate de către contribuabil la ghișeele instituțiilor publice.

Implementarea acestui sistem nu va genera costuri pentru instituțiile publice care vor încasa venituri bugetare întrucât se utilizează sistemul actual de decontare utilizat în relația cu Trezoreria Statului, iar comisioanele de decontare vor fi suportate de la bugetul de stat.

Potrivit proiectului de ordonanță de urgență, Trezoreria Statului va accepta conectarea la un sistem de plată numai dacă acesta va cumula simultan o serie de condiții între care menționăm limitarea comisionului. Astfel, conform proiectului de act normativ, comisionul avut în vedere în relația cu instituțiile emitente ale cardurilor și sistemele de plata nu va depăși cumulativ 0.3% din valoarea tranzacției, fără a fi acceptate alte costuri suplimentare. Acest comision este corelat cu Proiectul de Regulament privind comisioanele interbancare pentru operațiunile de plată utilizând cardul

care prevede plafonarea comisioanelor interbancare pentru tranzacții la 0,2% din valoarea tranzacției pentru cardurile de debit și 0,3% pentru cele de credit. Proiectul de Regulament este elaborat de Comisia Europeană.

În prezent, comisioanele interbancare reprezentând plățile realizate între băncile acceptante și băncile emitente pentru tranzacțiile care presupun utilizarea cardurilor de plată sunt de aproximativ 0,5% + 2,50 lei (0,58 euro) pentru tranzacțiile ATM, în care comisionul este plătit de banca emitentă băncii acceptante (proprietara ATM-ului), și 1,00 % (standard), 1,50 % (e-commerce) și 0,7% (petrol) pentru tranzacțiile POS, în care comisionul este plătit de banca acceptantă băncii emitente. Aceste comisioane, în cazul sumelor achitate către comercianți, sunt recuperate de către băncile acceptante de la beneficiarii sumelor.

Proiectul de ordonanță de urgență postat astăzi la transparență decizională va fi supus consultării publice, iar ulterior va fi transmis spre dezbatere și aprobare Guvernului.

Informații de context:

Proiectul de ordonanță de urgență care creează cadrul legal Trezoreriei să fie autorizată ca acceptator de plată cu cardul bancar face parte dintr-un set de măsuri promovate de către Ministerul Finanțelor Publice și de către ANAF, în scopul îmbunătățirii relației contribuabilului cu fiscul și simplificării modalităților de plată.

În acest context a fost lansat în 15 septembrie 2014 Spațiul Privat Virtual, aplicație-pilot destinată, într-o primă etapă, contribuabililor din București și Ilfov prin care persoanele fizice pot comunica online cu administrația fiscală. Premisele comunicării în format electronic între contribuabil și autoritățile fiscale au fost stabilite prin OUG 40/2014, publicată în Monitorul Oficial în data de 23 iunie 2014.

De asemenea, începând cu 1 iulie 2014, formularele privind

deciziile de impunere anuală pentru venituri realizate de persoane fizice și pentru contribuțiile de asigurări sociale de sănătate datorate de acestea, conțin o serie de informații care să faciliteze plata obligațiilor fiscale. Astfel, fiecare decizie de impunere conține informații privind: codul de identificare fiscală a beneficiarului, contul de venituri bugetare corespunzătoare obligației de plată, codul IBAN în care trebuie efectuată plata, suma pe care contribuabilul o are de plătit și o rubrică de explicații. Pe decizia de impunere sunt incluse informații privind modalitățile de plată.

Unele comentarii cu privire la motivele care au determinat apariția Hotărârii CJUE din Cauza BCR Leasing și principalele concluzii ce se desprind din conținutul acesteia

Dr. Daniel Dascălu,

Avocat partener, D&B David și Baias (Societatea corespondentă de avocatură a PwC)

Hotărârea („**Hotărârea**”) pronunțată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene („**Curtea de Justiție**” sau „**CJUE**”) în Cauza *BCR Leasing* (C-438/13) la 17 iulie 2014 dovedește, ca și în cazul altor spețe[1] soluționate de instanța europeană în procedura întrebării preliminare (art. 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene – „**TFUE**”), că demersurile statului român, prin Ministerul Finanțelor Publice („**MFP**”) și Agenția Națională de Administrare Fiscală („**ANAF**”) reprezintă o încălcare a dreptului european în materie fiscală, ascunsă în plan intern prin încercările constante de negare a realității și a criticilor exprimate de-a lungul timpului de diferiți parteneri de dialog (contribuabili, asociațiile profesionale, consultanți fiscali, avocați, cadre universitare, presă etc.).

Spre deosebire de alte cazuri însă, poziția autorităților române este cu atât mai inexplicabilă și criticabilă cu cât în Cauza *BCR Leasing* a fost inițiată anterior și o procedură de încălcare a dreptului european de către Comisia Europeană în temeiul art. 258 TFUE, care, după cum vom vedea mai jos, a și determinat apoi abrogarea legislației naționale ce contravenea legislației europene, ce a fost menționată ca atare și în Nota de fundamentare a actului normativ abrogator, chiar dacă exprimarea utilizată în acest context încearcă să minimizeze motivul ce a determinat apariția sa[2].

Prezentul studiu are ca scop evidențierea unora dintre momentele cheie ale litigiului fiscal ce a ocazionat ridicarea de către Curtea de Apel București a întrebării preliminare în fața Curții de Justiție, precum și a celor mai importante aspecte ce se desprind din cuprinsul Hotărârii.

1. Contextul în care a apărut litigiul fiscal

Neplata ratelor de leasing de către unii dintre utilizatorii

din contractele de leasing financiar odată cu extinderea rapidă a crizei economico-financiare în România în perioada 2008-2009 a condus la rezilierea acestora de către societățile de leasing, dar nu întotdeauna și la recuperarea bunurilor date în leasing, întrucât cei dintâi au refuzat să-și îndeplinească obligația de a le returna în termenul prevăzut de contract. Mai mult, obiectul acestor contracte fiind în cele mai multe cazuri bunuri mobile, de multe ori chiar și identificarea fizică a acestora s-a dovedit extrem de anevoioasă.

În aceste condiții, societățile de leasing au fost puse în situația de a iniția și derula demersuri de recuperare costisitoare și consumatoare de timp dintre cele mai variate, începând de la simple discuții și corespondențe, continuând cu proceduri de executare silită și chiar cu plângeri penale[3]. Toate acestea au condus la recuperarea graduală în timp a multora dintre bunurile respective, dar bineînțeles la luni sau chiar ani de zile de la inițierea lor, în timp ce pentru altele demersurile nu s-au putut încheia nici astăzi măcar.

2. Reacția statului român la scăderea încasărilor TVA aferente contractelor de leasing reziliate

Confruntată cu scăderea veniturilor fiscale la bugetul de stat, ANAF a încercat să găsească soluții care să suplinească efectul necontinuării facturării ratelor de leasing de către societățile de leasing aferente contractelor de leasing financiar reziliate, în condițiile în care aceste societăți deduseseră TVA-ul aferent achiziționării bunurilor ce au făcut obiectul de leasing, și pe care nu au reușit apoi să le recupereze de la utilizatori.

Una dintre acestea[4] a fost invocarea art. 128 alin. (4) lit. d) C.fisc., ce reglementa la vremea respectivă situația bunurilor lipsă din gestiune, considerate livrări de bunuri asimilate, ce determină obligația subiectului impozabil la autocolectare a TVA-ului.

Întrucât, pentru mai multe motive, o asemenea construcție era șchioapă (inclusiv) pe tărâmul legislației naționale[5], MFP a încercat să o complinească prin diferite mijloace, cum ar fi furnizarea de argumente – dintre care unele sfidează de-a dreptul logica juridică[6] – pentru organele ANAF, pentru a fi folosite în motivarea actelor de inspecție fiscală sau a celor de soluționare a contestațiilor sau chiar emiterea unei hotărâri de Guvern[7] care nu doar adăuga la lege, creând o prezumție legală pentru o situație neprevăzută de Codul fiscal și producea efecte retroactive, ci chiar avea în acest fel efectul faptului generator al impunerii, reglementând deci în materie fiscală cu încălcarea Constituției, care solicită imperativ adoptarea în acest sens a unor acte cu putere de lege[8].

Dar, desigur, cea mai mare problemă a acestei legislații naționale rămânea neconformitatea sa cu dreptul european, ceea ce, față de dispozițiile art. 148 alin. (2) din Constituția României și față de efectul direct al directivelor europene în situații de acest tip, ar fi trebuit să conducă la înlăturarea de la aplicare a reglementării naționale conforme[9].

3. Poziția Comisiei Europene față de reglementările legale și practica organelor fiscale din România în privința autocolectării TVA-ului aferent bunurilor nerecuperate din contractele de leasing

Sesizată cu o petiție a Asociației Leasingului Bancar din România, Comisia Europeană a considerat întemeiate argumentele invocate și a inițiat demersurile aferente **procedurii de infringement** împotriva statului român, iar după un schimb de corespondență ce s-a derulat într-un interval de timp de peste un an, MFP a trebuit în cele din urmă să accepte să abroge legislația fiscală ce făcuse obiectul criticilor de încălcare a dreptului european[10].

4. Litigiile fiscale derulate de contribuabilii din domeniul leasingului

Ca și în alte cazuri[11] însă, autoritățile publice române nu au adoptat aceleași standarde de comunicare și acțiune în plan intern cu cele din planul extern, astfel încât, dacă față de Comisia Europeană au trebuit să accepte finalmente că legislația națională încalcă dreptul european, în planul litigiilor purtate cu contribuabilii în fața autorităților fiscale și instanțelor de judecată au continuat să se poarte ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, invocând conformitatea dreptului național cu cel european și, deci, legalitatea impunerii.

O asemenea abordare duplicitară este menită să ajute la minimizarea impactului alinierii legislației naționale în limitele celei europene, astfel încât statul să poată beneficia în mod nejustificat de rezultatele demersurilor sale nelegale, prin „înghețarea” trecutului și aplicarea legislației conforme dreptului european doar pentru viitor, o politică alimentată cel mai probabil de speranța – nu iluzorie, din păcate[12] – că în contenciosul fiscal „perdelele de fum” create de argumentele juridice furnizate de MFP vor încurca instanțele de judecată.

Totuși, în spețele apărute în domeniul de leasing, această politică a „struțului” s-a împiedicat de formularea unei întrebări preliminare către Curtea de Justiție pentru interpretarea dreptului european, ce a făcut obiectul Cauzei C-438/13.

5. Principalele argumentele bazate pe dreptul european ce au făcut obiectul dezbaterii în cauză și soluția CJUE

Întrucât instanța de judecată trebuia să determine în litigiul fiscal național dacă dreptul nostru este conform celui european, s-a ridicat problema conformității transpunerii textelor Directivei 112/2006/CE privind taxa pe valoare adăugată („**Directiva TVA**”) cu privire la **livrarea de bunuri asimilată** (i.e. art. 16 și 18, expuse în pct. 5-6 din Hotărâre), în care își au originea dispozițiile art. 128

C.fisc. (în forma în vigoare la data litigiului – a se vedea pct. 9 din Hotărâre) și pct. 6 din Normele Metodologice de aplicare a Codului fiscal aprobate prin H.G. nr. 44/2004, în forma modificată prin H.G. nr. 150/2011 (expuse în pct. 11 din Hotărâre).

O analiză comparativă elementară a textelor mai sus menționate ale directivei cu cele ale dreptului național reliefa cu destulă ușurință probabil faptul că, **din perspectivă pur formală**, ipoteza bunurilor lipsă din gestiune nu se regăsea printre cele reglementate de Directiva TVA ca fiind obligatoriu sau măcar opțional posibile a fi transpuse în legislația națională, conform art. 16 și, respectiv, 18 din Directiva TVA, ca să nu mai vorbim de ipoteza bunurilor nerecuperate din contractele de leasing financiar reziliate, care, desigur, nici nu ar fi avut cum să fie expres vizate de un asemenea text, fiind o situație extrem de specifică.

În schimb, **din perspectiva substanțială**, cum textele citate din dreptul comunitar făceau referire la unele concepte specifice din această materie, s-a dovedit a fi necesară efectuarea interpretării lor de către Curtea Europeană, chiar dacă, este adevărat, în disputa dintre părți din fața instanței naționale nu se purtase o dezbatere specifică în privința conținutului acestora, ea având loc direct în fața Curții de Justiție. Astfel, în fața instanței europene, dezbaterea^[13] s-a purtat în principal în privința stabilirii măsurii în care sunt sau nu incluse în sfera activităților economice ale unei societăți de leasing operațiunile de recuperare a bunurilor date în leasing în situațiile în care utilizatorii refuză returnarea acestora la încetarea contractului de leasing financiar.

Guvernul a susținut răspunsul negativ, întrucât în opinia sa doar încheierea și derularea contractelor de leasing ar face parte din sfera economică a activităților societăților de leasing, arătând că folosința bunurilor de către utilizatori după rezilierea contractului de leasing excede acestei sfere.

Tot în opinia Guvernului, recuperarea bunurilor (prin pârghiile interne pe care societățile de leasing le au la dispoziție) sau despăgubirea prin echivalent a societăților de leasing pentru asemenea cazuri în care utilizatorii de re-credință refuză să predea bunurile date în leasing ulterior rezilierii ar reprezenta o chestiune ce ține exclusiv de raporturile contractuale de leasing, în care societățile de leasing ar trebui să suporte riscurile de ordin financiar, având în vedere că alegerea utilizatorilor a avut loc pe baza propriei sale evaluări de risc.

Se observă că o asemenea abordare încerca să mute centrul atenției de la problema a cărei soluționare trebuie dezlegată în speță (i.e. dacă este sau nu recuperarea parte din activitatea economică a societății de leasing) spre chestiunea folosirii lor în continuare de către utilizatori, care este doar una de importanță secundară, neputând să ofere însuși răspunsul căutat. În plus, toate elementele reliefate în sprijinul argumentației Guvernului ofereau implicit răspunsul pe care acesta se ferește a-l da, anume că demersurile de recuperare sunt esențialmente incluse în sfera activității sale economice, întrucât sunt de fapt legate tot de executarea obligațiilor din contractul de leasing, care nu pot fi separate în funcție de momentul în care se derulează, respectiv anterior sau ulterior rezilierii contractului de leasing.

Fără a intra în amănunte asupra acestor chestiuni dezbătute de părți, ce au fost expuse în prezentul material pentru a oferi o imagine mai clară a modului de derulare a litigiului, Curtea de Justiție a tranșat simplu, direct și clar această problemă de interpretare ridicată în fața sa, reținând în Hotărâre (pct. 25) că imposibilitatea de a reuși recuperarea bunurilor care fac obiectul unui contract de leasing financiar în împrejurări precum cele din cauza principală nu se încadrează în niciuna dintre ipotezele art. 16 din Directiva TVA[14], în baza argumentelor dezvoltate în pct. 26 al Hotărârii,

analizate sumar mai jos.

În primul rând, CJUE reține faptul că nu poate fi incidentă niciuna dintre cele două ipoteze vizate de teza întâi a art. 16 din Directiva TVA, i.e. folosirea bunului în interesul propriu al persoanei impozabile sau în interesul personalului său, întrucât aceștia nu sunt în posesia lor (a se vedea prima parte a pct. 26 al Hotărârii CJUE). Se observă că acesta este un argument bazat pe logica juridică, incidența vreuneia dintre aceste ipoteze nefiind, de altfel, ridicată ca atare în speță.

În al doilea rând, Curtea de Justiție tranșează în speță lipsa de relevanță a continuării folosirii bunurilor de către utilizatori cu titlu gratuit, ulterior rezilierii contractului de leasing, reținând că nu poate reprezenta o livrare cu titlu gratuit în sensul tezei a doua a art. 16 din Directiva TVA, întrucât această folosință se datorează exclusiv comportamentului culpabil al utilizatorului, iar nu unei acțiuni a societății de leasing (a se vedea a doua parte a pct. 26 al Hotărârii). În alte cuvinte, în lipsa unor elemente de ordin volițional care să reliefeze intenția societății de leasing de a procura utilizatorilor o asemenea folosință cu titlu gratuit, nu se poate desprinde dintr-o asemenea folosință fără titlu legal de către utilizatori existența unui transfer cu titlu gratuit al bunului, deci o livrare de bunuri[15].

În al treilea rând, CJUE reține că nerecuperarea de către societatea de leasing a bunurilor din contractul de leasing financiar ulterior rezilierii acestuia nu înseamnă că le utilizează în alte scopuri decât cele ale desfășurării activității economice, din moment ce închirierea lor și, prin urmare, punerea lor la dispoziția utilizatorului constituie însăși esența activității economice a societății de leasing. În alte cuvinte, la problema principală dezbătută în speță, Curtea de Justiție reliefează un răspuns clar și firesc, anume că recuperarea bunurilor din contractul de leasing face parte

din sfera activității economice a societății de leasing, fiind imposibil de conceput credem un alt răspuns la această chestiune; atât timp cât societatea de leasing își derulează activitatea economică atunci când dă bunul în leasing și încasează ratele de leasing (inclusiv TVA), tot așa face leasing și atunci când încearcă să-l recupereze, pentru a-l da din nou în leasing și, deci, a-și continua activitatea economică.

6. Concluzii

Curtea de Justiție a lămurit astăzi conținutul dreptului comunitar în privința nerecuperării de către societățile de leasing de la utilizatorii de rea-credință a bunurilor ce au făcut obiectul contactelor de leasing financiar ce au fost reziliate, iar demersurile legislative ale statului român și practicile administrative aferente au fost dovedite contrare acquisului european.

Rămâne astăzi doar ca organele competente ale statului român să asigure reintrarea în legalitate, instanțele de judecată să anuleze actele administrative fiscale emise în mod nelegal în cauzele pe care le soluționează[16], iar organele fiscale să aplice corect dreptul în demersurile procedurale de administrare fiscală, fie că este vorba de inspecția fiscală sau restituirea sumelor încasate în contra dreptului european și dobânzile aferente acestora.

Și, evident, încă o cărămidă adăugată în construcția interpretării dreptului comunitar ar trebui să reprezinte un pas suplimentar pentru ca instanțele de judecată din România să soluționeze direct alte cauze în viitor, în care, deși situația de fapt și de drept este diferită, problemele deduse judecătii în materia TVA gravitează în jurul conceptelor deja clarificate de Curtea de Justiție, conform explicațiilor de mai sus. Aceasta nu doar pentru că există și alte cazuri în care Guvernul României a transpus eronat legislația europeană și apoi a abrogat-o[17], aducându-i modificări

corespunzătoare, ci și pentru că ar fi necesară sancționarea promptă de către acestea a oricărei tendințe de încălcare a legislației europene de către autoritățile naționale.

Articolul a fost publicat în numărul pilot Tax Magazine

[1] Ar fi de amintit în acest context, de exemplu, Cauza Tatu (C-402/09) și Cauza Nisipeanu (C-263/10); Cauza Irimie (C-565/11), Cauzele reunite Tulică și Plavoșin (C-249/12 și C-250/12), Cauza Steaua Română (C-424/12).

[2] Nota de fundamentare face referire în ceea ce privește motivele de aprobare a actului normativ, printre altele, la „compatibilizarea legislației naționale cu legislația europeană, pentru a evita declanșarea procedurii de infringement având în vedere declanșarea împotriva României a primei etape a fazei precontencioase a acțiunii în constatarea neîndeplinirii obligațiilor care îi revin în temeiul Directivei 2006/112/CE”, dar apoi la pct. 3.4., din Secțiunea 3 (denumită „Schimbările preconizate”) se arată că: Bunurile lipsă în gestiune nu se mai consideră livrări de bunuri asimilate livrărilor cu plată pentru care se colectează TVA, intrând, cu anumite excepții, sub incidența prevederilor privind ajustarea deducerii. Deși dispozițiile privind livrările către sine, pentru care se colectează TVA, și cele privind ajustările de TVA ar putea conduce, tehnic vorbind, la rezultate similare, scopul celor două dispoziții este diferit, astfel cum arată Comisia Europeană în scrisoarea de punere în întârziere. Astfel, scopul livrărilor către sine este să asigure tratamentul egal în cazul unui operator economic care reține bunuri din activele activității economice pentru a le utiliza în alte scopuri decât activitatea economică sau care le transferă cu titlu gratuit spre utilizare în scopuri legate sau nu de activitatea economică, în timp ce ajustarea dreptului de deducere este concepută pentru a asigura o mai mare precizie a deducerilor și implicit caracterul neutru al TVA, rezultatul fiind acela că operațiunile efectuate într-o etapă anterioară continuă să dea naștere dreptului de deducere

numai în măsura în care sunt folosite pentru livrări supuse TVA”.

[3] Din această perspectivă, trebuie menționat că plângerile penale depuse de către societățile de leasing au condus la înregistrarea bunurilor în baza de date a poliției, iar în ipoteza în care din întâmplare autovehiculele sunt oprite în trafic pentru varii alte motive și se face în același timp și identificarea lor în aceste baze de date, sunt apoi imobilizate, sechestrare și transportate spre depozitare în locuri speciale, până la momentul soluționării laturii civile aferente cauzei penale. Inutil de spus că asemenea demersuri sunt extrem de lungi în timp, inclusiv față de perioada necesară cauzelor penale ocazionate de plângerile depuse.

[4] Într-o primă etapă a fost invocată ca bază legală de impozitare în inspecțiile fiscale instituția „ajustării” TVA-ului (art. 149 C.fisc.), dar apoi s-a renunțat la ea, fiind preferată soluția „livrării de bunuri” asimilate. Această practică a autorităților fiscale a făcut ca în corespondența purtată de Comisia Europeană cu Guvernul României cu privire la situația bunurilor nereposedate din contractele de leasing financiar să apară și referința la art. 184-186 din Directiva TVA referitoare la ajustarea deducerilor (pct. 7 din Hotărâre). O referință la acest text legal se regăsește și în întrebarea preliminară înaintată de către Curtea de Apel București în Cauza BCR Leasing, dar cum în speță nu s-a ridicat în drept problema ajustării (nefiind făcută referință în Hotărâre la textele din legislația română aferentă), Curtea de Justiție a Uniunii Europene precizează în mod corespunzător că toate considerentele expuse în privința livrării către sine în Hotărârea pronunțată nu au relevanță asupra chestiunii regularizării (pct. 32). În alte cuvinte, considerentele expuse cu privire la livrarea către sine nu vor putea fi folosite cu privire la chestiunea regularizării, care este guvernată de condițiile specifice ale textului corespunzător din Directiva TVA, care, nefiind ridicate spre interpretarea

Curții Europene, întrucât nu erau incidente legal în soluționarea cauzei, nu a fost oferită vreo soluție în privința lor, știut fiind că instanța europeană nu oferă interpretări ale dreptului european decât în măsura în care sunt incidente în soluționarea cauzei, nu însă și pentru situații de ordin ipotetic și teoretic.

[5] ANAF nu ținea cont, de exemplu, de dispozițiile Ordinului BNR nr. 13/2008 privind reglementările contabile conforme cu directivele europene, aplicabile instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebancare și Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, modificat și completat de Ordinul BNR nr. 26/2010. Astfel, conform pct. 320 alin. (1) din acest ordin, bunurile date în leasing financiar se înscriu în contabilitatea utilizatorului pe durata contractului. Apoi, pentru a fi lipsă din gestiunea societăților de leasing, bunurile ar fi trebuit în prealabil să intre în gestiunea sa, ceea ce în cazul leasing financiar nu se poate produce în lipsa unui document justificativ, cum ar fi proces-verbal de predare-primire, procesul-verbal de sechestrare bun mobil încheiat de executor judecătoresc și documentația subsecventă de predare a acestuia către proprietarul societate de leasing etc. În plus, ANAF a invocat că bunurile nu mai există fizic din faptul că nu au fost recuperate de către societățile de leasing, deși nu exista vreo probă în acest sens, o asemenea prezumție simplă fiind una vădit eronată (a se vedea, pentru comentarii suplimentare pe tărâm probator, D. Dascălu, *Tratat de contencios fiscal*, Ed. Hamanagiu, București, 2014, p. 356-357) și chiar contrazisă de recuperarea în timp a bunurilor. Iar exemplele pot desigur continua.

[6] Merită citată o adresă emisă de Direcția de specialitate din MFP în atenția organului central de soluționare a contestațiilor, care atrage în mod special atenția prin exprimarea sa eliptică și fără nicio logică juridică: „Având în vedere că regimul operațiunilor de leasing din punct de vedere al taxei pe valoare adăugată, diferă de regimul

contabil [sic – n.n., D.D.], în cazul TVA fiind relevantă proprietatea juridică asupra bunurilor [sic – n.n., D.D.], care rămâne la locatar pe toata perioada derulării contractelor de leasing [...], bunurile sunt considerate lipsă în gestiunea locatorului, la expirarea termenului limită prevăzut în contract pentru restituirea bunului de către utilizator, ceea ce determină o livrare către sine, conform art. 128 alin. (3) lit. d) din Codul fiscal”.

[7] A se vedea pct. E alin. (2) și (9) din H.G. nr. 150/2011 de modificare a H.G. nr. 44/2004 de aprobare a Normelor Metodologice la Codul fiscal.

[8] A se vedea D. Dascălu, *Tratat...*, p. 357, nota de subsol 1072.

[9] A se vedea P. Craig, G. De Burca, *Dreptul Uniunii Europene. Comentarii, jurisprudență și doctrină*, Ed. IV, traducere în limba română, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 577-580 și jurisprudența europeană acolo citată.

[10] A se vedea O.G. nr. 15/2012 (M.Of. nr. 629 din 29 august 2012), intrată în vigoare de la 01.01.2013.

[11] A se vedea în această privință, de exemplu, comentariile pe care le-am expus în privința poziției Guvernului în Cauza Steaua Română (C-424/2012) într-o lucrare anterioară (D. Dascălu, *Tratat...*, p. 791-792, nota de subsol 2600).

[12] A se vedea unele comentarii expuse în aceeași lucrare mai sus citată cu privire la dezbaterea cauzelor din materia fiscală în practica instanțelor noastră de judecată – D. Dascălu, *Tratat...*, p. 674-675.

[13] Este vorba despre o dezbatere în formă scrisă, căci cauza a fost soluționată fără audieri și fără concluziile Avocatului General.

[14] Art. 18 din Directiva TVA este considerat ca neaplicabil

în cauză, de către toate părțile litigiului ce au prezentat observații în fața Curții de Justiție, el fiind invocat tocmai pentru a acoperi toate situațiile de livrare către sine care ar fi trebuit sau putut a fi transpuse în legislația națională, iar instanța europeană reține de asemenea în Hotărâre inaplicabilitatea sa (pct. 28-31).

[15] Această chestiune este similară cu cea a furtului de bunuri, invocată de către Comisie atât în corespondența purtată cu Guvernul României în procedura de infringement, cât și în observațiile formulate în fața Curții Europene de Justiție. Astfel, bazându-se pe hotărârea Curții de Justiție din Cauza C-435/03 *British American Tobacco International Ltd* (pct. 32, 35, 42), Comisia Europeană a reliefat faptul că utilizatorii din contractele de leasing ce se află mai departe în folosința bunului ulterior rezilierii, întrucât de re-credință fiind refuză să le restituie proprietatului, se află în aceeași situație cu proprietarul păgubit de hoți, despre care nu se poate afirma că ar fi făcut o livrare de bunuri, întrucât lipsea tocmai elementul volitional care să reprezinte transferul bunului către hoț, pentru ca acesta să se bucure de el ca și un proprietar, cerința esențială pentru ca o livrare de bunuri să se producă.

[16] De altfel, la momentul soluționării Cauzei BCR Leasing exista deja o soluție în sensul anulării impunerii suplimentare stabilite în sarcina unei societăți de leasing pe tărâmul livrării către sine, dându-se prevalență dreptului comunitar (irevocabilă prin respingerea de către instanța supremă a recursului ANAF), dar și o soluție pronunțată de instanța supremă, în care se reținuse aparența de nelegalitate a impunerii pentru un alt contribuabil. Ar fi interesant de precizat că în ambele cazuri a apărut ca extrem de relevantă pentru instanțele de judecată abrogarea legii naționale pentru rațiuni de evitare a procedurii de infringement.

[17] A se vedea, de exemplu, ipoteza reglementărilor naționale aplicabile prestărilor de servicii asimilate.

Dificultăți de interpretare și aplicare a regimului de TVA pentru bunurile second hand

Luisiana Dobrinescu,

Avocat, Managing partner Dobrinescu Dobrev SCA

Complexitatea reglementărilor în materia taxei pe valoarea adăugată provoacă deseori victime. Un astfel de exemplu este cel al bunurilor second hand, al căror regim fiscal derogatoriu este reglementat distinct de art. 152² C.fisc., care transpune în legislația românească dispozițiile art. 331 și urm. din Directiva 2006/112/CE.

La prima vedere, acest regim fiscal se dorește a fi unul mai simplu, dedicat unei industrii în care clienții sunt de cele mai multe ori consumatori finali. Cum diavolul stă ascuns în detalii, cei implicați în comerțul cu bunuri second hand cad de cel mai mult pradă capcanelor legislative.

Am asistat de curând un comerciant de mașini second hand, care nu numai că se declara foarte surprins de ce implică în realitate acest regim second hand, dar se jura de mama focului că niciun coleg de-al lui de breaslă nu aplică așa ceva!

În teorie...

Regimul fiscal special aplicabil bunurilor second hand reglementat de art. 152² C.fisc. presupune ca persoana impozabilă să aplice TVA doar pe marja de profit, nu pe întreaga valoare a bunului vândut. Regimul special se aplică intermediarilor, care, în cursul exercitării activității lor economice, achiziționează (intern, intracomuniar sau prin import) bunuri, pe care le revând.

Acest regim fiscal derogatoriu a fost instituit în vederea eliminării riscului dublei impuneri în condițiile în care un cumpărător revânzător nu are posibilitatea de a deduce TVA-ul aferent achiziției.

Practic, regimul special al bunurilor second hand fiscal presupune colectarea TVA de către cumpărătorul revânzător doar la marja de profit aplicată revânzării bunului respectiv, în condițiile în care **nu își exercită dreptul de deducere al TVA** aferent achiziției respectivului bun, datorită faptului că:

- a achiziționat bunul de la o persoană neimpozabilă sau de la o mică întreprindere;
- a achiziționat bunul în regim de scutire de TVA, acesta fiind anterior utilizat de vânzător în activități scutite fără drept de deducere (de exemplu, un cazinou);
- a achiziționat bunul de la o persoană impozabilă care aplica la rândul său regimul special al bunurilor second hand și care, în consecință, a emis o factură cu TVA inclus, fără drept de deducere.

Ratio legis

Astfel cum reiese din considerentul 51 al Directivei 2006/112, obiectivul regimului marjei este evitarea dublei impozitări și a denaturării concurenței dintre persoanele impozabile în domeniul bunurilor second hand. Impozitarea la întregul preț a

livrării unui bun second hand de către un comerciant persoană impozabilă, în condițiile în care prețul la care acesta din urmă a dobândit bunul încorporează valoarea TVA-ului care a fost achitat în amonte și pe care nici furnizorul său, nici comerciantul persoană impozabilă nu a fost în măsură să îl deducă, ar determina o asemenea dublă impozitare.

Fiind un regim derogatoriu de la regimul general de TVA reglementat de Directiva 2006/112, acesta se aplică în mod excepțional și numai în măsura necesară pentru atingerea obiectivului său.

Imposibilitatea deducerii TVA în amonte trebuie să fie însă legală, nu convențională (sau opțională). Cu alte cuvinte, faptul că o persoană nu și-a exercitat dreptul de deducere la achiziția unui bun (datorită lipsei facturii sau prin voința sa) nu dă dreptul la aplicarea regimului fiscal al marjei de profit pe bunurile second hand!

Cele mai frecvente erori de interpretare și aplicare. Jurisprudență

Merită reținut că achiziția bunului în regim de scutire de TVA sau în taxare inversă nu dă dreptul aplicării regimului special. De altfel, aceasta a fost și capcana în care a căzut clientul meu, comerciant de mașini second hand din alte State Membre al Uniunii Europene.

Știind că achiziționase mașinile din Germania fără a plăti TVA german, de la dealeri auto specializați în mașini second hand, acesta a considerând că este îndreptățit să aplice TVA la marja de profit.

Pentru a nu cădea într-o capcană similară, este imperios necesar să verificați înscrierea regimului special de impozitare pe factura primită de la furnizor.

Citeste articolul integral in [numarul pilot Tax Magazine](#)